

BACHELOR-/ FORDYPNINGSSOPPGAVE

Inkludering, læring og valgmuligheter

- Tilrettelegging for minoritetspråklige elever i videregående opplæring

---

Utarbeidet av:

Solveig Hamre

Studium:

Rådgivning 2

Innlevert:

Vår 2013

Forord

Studiet på campus Nesna har vært en spennende og lærerik periode. Muligheten til å studere ved siden av å være yrkesaktiv, er et gode som også skaper ekstra utfordringer. Ukene på Nesna har vært krevende, men også sosiale og berikende. Jeg er heldig som har en ledelse ved skolen som har gitt med muligheten til å delta på dette studiet, takk til dere!

Å skrive en kvalitativ innovasjonsoppgave har blant annet ført til at jeg har måttet ut i felten for å snakke med folk. Takk til de to minoritetsungdommene som med velvilje stilte opp til å bli intervjuet! Det har vært interessant å bli bedre kjent med dere, noe jeg setter stor pris på.

Stor takk til Lisbeth Flatraaker og Marian Børli Sivertsen som har vært våre lærere gjennom studiet i rådgivning 2! Dere har vært gode inspiratorer og gitt oss mye kunnskap som blir nyttige og verdifulle å ta med videre i vårt arbeid som rådgivere.

Min familie har også vært til uvurderlig støtte dette skoleåret, spesielt min mann som har vært tålmodig og støttende. Takk til dere!

Solveig Hamre,

Mai 2013.

Innhold

Innhold	3
1 Innledning.....	5
1.1 Avgrensning av oppgaven.....	5
1.2 Begrepsavklaring	6
1.3 Valg av tema	7
2 Teorier	7
2.1 Karriereteorier.....	8
2.2 Humanistisk psykologi.....	9
2.3 Bronfenbrenners utviklingsøkologiske teori	9
2.4. Minoritetsungdom	10
2.4.1 Integrering.....	10
2.4.2 Lovverk og styringsdokumenter	11
2.4.3 En flerkulturell skole.....	12
2.4.4 Identitet.....	12
2.5 Innovasjon	12
3 Metode	13
3.1 Valg av metode.....	13
3.2 Det kvalitative forskningsintervjuet	14
3.3 Fenomenologisk tilnærming.....	14
3.4 Intervjuguide	14
3.5 Ulike faser i forskningsprosessen.....	15
3.5.1 Forberedelser	15
3.5.2 Utvalg.....	15
3.5.3 Gjennomføring av intervjuet.....	15
3.5.4 Kvalifikasjoner til intervjuer – betydningen av denne.....	16
3.5.5 Transkribering.....	17
3.5.6 Analyse	17
3.6 Etikk	17
3.7 Reliabilitet og validitet.....	18
4 Analyse	18
4.1 Innledningsspørsmål til intervju med elevene	18

4.1.1 Oppsummering, likheter og ulikheter	19
4.2 Tilrettelegging før skolestart	19
4.2.1 Oppsummering, likheter og ulikheter	19
4.3 utdanning og rådgivning.....	20
4.3.1 Oppsummering – likheter og ulikheter	20
4.4 Hvordan var det å komme til Norge?	20
4.4.1 Støtte fra familien.....	21
4.4.1 Oppsummering, likheter og ulikheter	21
5 Drøfting.....	22
5.1 Innledningsspørsmål til intervju med elevene	22
5.2 Tilrettelegging før skolestart	23
5.3 Utdanning og rådgivning	25
5.4 Hvordan var det å komme til Norge?	25
5.5.1 Støtte fra familien.....	26
6 Oppsummering og konklusjon.....	27
Litteratur:.....	29

1 Innledning

Hvordan oppleves det for minoritetsspråklige elever å begynne på en videregående skole? Det har jeg tenkt mye på. Blir de sett av medelever, lærere og andre i skolesamfunnet? Hvilke skolekultur blir de møtt med? Det å komme fra en forholdsvis liten ungdomsskole (hvis de i det hele tatt har rukket å ha vært innom ungdomsskolen) til en stor videregående skole, kan være en stor overgang for mange elever. Den fysiske utformingen og beliggenheten av skolen kan være vanskelig å orientere seg i for alle elever når de kommer hit for første gang. Skolen hvor jeg jobber på består av flere adskilte bygg og den kan virke uoversiktlig for de som ikke er kjent på området. Alle de nye ord og begreper som møter de minoritetsspråklige og som de skal forholde seg til, vil sannsynligvis også by på store utfordringer.

Med utgangspunkt i denne problematikken, har vår skole de siste 3 årene tilbudt de minoritetsspråklige elevene med relativt kort botid i Norge ei ekstra tilrettelagt uke før skolestart. Gjennom et ungdomsprosjekt som skolen fortsatt er delaktige i, har skolen blant annet hatt to ungdomskontakter som også har vært til stor hjelp i denne uka. Foreldre/foresatte til minoritetsungdommene har gjennom dette opplegget blitt invitert til skolen, hvor de har fått informasjon om skolens organisering, innhold og fått mulighet til et møte med ledelse, kontaktlærere og ungdomskontaktene. Ungdomskontaktene har vært med på å utforme programmet for hele uka og vært aktivt med gjennom hele opplegget. Målet har vært at minoritetsspråklige elever skulle få en god oppstart i den videregående skolen, både sosialt, kulturelt og språklig, slik at de raskt kunne inkluderes i skolens fellesskap.

Gjennom denne oppgaven har jeg tenkt å finne ut litt mer om hvordan akkurat dette tilbudet har fungert for denne elevgruppen. Jeg jobber blant annet som norsklærer og sosialpedagogisk rådgiver ved skolen og har vært aktivt med i både planlegging og gjennomføring av opplegget.

For å kunne forbedre seg er det viktig å ha en god dialog med mottakergruppa. Jeg er av den tro at vi alle kan utvikle oss – mye av det vi gjør er forhåpentligvis bra, men vi kan bli bedre. Da blir det viktig å spørre de som er direkte berørt om råd.

Ved å intervju kun to elever, får jeg en ganske begrenset tilbakemelding, men ved å benytte meg av en kvalitativ intervjumetode kan jeg få fram viktig informasjon.

Problemstillingen blir:

Hvordan kan en videregående skole tilrettelegge for at minoritetsspråklige elever får en vellykket skolestart?

1.1 Avgrensning av oppgaven

Jeg har valgt å skrive om hvordan tilrettelegging i videregående skole for minoritetsspråklige elever kan organiseres for å få en vellykket oppstart i videregående. Det er elevens perspektiv og hva de mener om tilbudet jeg ønsker å få en tilbakemelding på. Jeg ønsker også å få innblikk i hvordan de trives på skolen både med lærere og elever og om hvordan det går faglig

og sosialt. Videre vil jeg spørre om fremtidsplaner og litt om rådgivningen de har fått på skolen. Selv om det er tilretteleggingen før skolestart som er hovedfokus, ønsker jeg også å få tilbakemelding på støtten de får fra sine foreldre, noe som er grunnleggende for at de også lykkes på skolen. De svarene jeg får vil danne grunnlaget for analysen og drøftingene, og svarene vil eventuelt gi en tilbakemelding på hva skolen eventuelt kan forandre på. Gjennom oppgaven vil jeg reflektere over min rolle som sosialpedagogisk rådgiver for minoritetsspråklige elever. Jeg vil i liten grad komme nærmere inn på de andre oppgavene jeg har som rådgiver, men si litt om viktigheten av samarbeidet med yrkes og utdanningsrådgiver i forhold til minoritetsspråklige elever.

1.2 Begrepsavklaring

Minoritet /majoritet/ minoritetsspråklige elever

Innledningsvis ønsker jeg å definere noen begreper som jeg kommer til å benytte i min oppgave. «En etnisk minoritet er en gruppe mennesker med en annen geografisk og kulturell opprinnelse enn majoritetsbefolkningen. Ofte skiller de seg ut med hensyn til språk og religion (Sand 2008:9).

Minoritetsspråklige elever er en sammensatt elevgruppe og de er veldig forskjellige og man skal være forsiktig med å kategorisere denne elevgruppen. Minoritetsbegrepet blir ofte brukt som et «samlebetegnelse» om elever som er svært forskjellige både med tanke på språk de behersker, hvor godt de snakker norsk, hvilke etnisk, religiøs og kulturell bakgrunn de har (Spernes 2012).

Begrepene minoritet og majoritet brukes ofte i sammenheng med innvandring og gruppering av mennesker i samfunnet. Begrepene er gjensidig avhengige av hverandre, det vil si at vi ikke kan snakke om en minoritet om vi ikke også har en majoritet. Begrepene er kvantitative og uttrykker antall eller mengder: minoritetsbefolkningen er den som er i mindretall (Spernes 2012:25).

Kultur / kultursensitiv kommunikasjon

Kultur er et vidt begrep som det kan være vanskelig å definere. Kultursensitiv kommunikasjon kan forklares slik. Når vi skal kommunisere med mennesker fra andre kulturer er det viktig å være klar over forskjellige kulturkoder. «*Det er en utfordring å unngå misforståelser og finne måter å kommunisere på som oppleves meningsfull for begge parter* (Røkense, 1996:49). Eriksen (1993) forstår kultur som det som gjennom væremåter eller tankemønster, gjør det mulig for mennesker å kommunisere. Bruner sier(1997:105) at «kultur er den levemåten og tankemåten vi konstruerer, forhandler, institusjonaliserer og tilslutt kaller «virkelighet» (Spernes 2012:89).

Holdning

Holdning blir et sentralt begrep i denne oppgaven. Begrepet holdning kan ha mange forskjellige betydninger. Veiden/Burkeland (1999) beskriver holdning som det umiddelbare og gjerne ureflekterte forhold vi har til et fenomen og det kan være lang vei mellom holdning og handling (Flatraaker 2008 :4). Holdningene våre bidrar til at vi lett danner oss

forventninger til andre mennesker og situasjoner. Det er viktig at vi møter minoritets elever med et åpent sinn, det krever en del holdningsskapende arbeid før vi er der.

Flyktning/ asylsøker

Flyktning: «Omfatter både overføringsflyktninger og asylsøkere som får innvilget asyl i Norge etter utlendingsloven, som bygger på FN's flyktningskonvensjon (NOU 1995:12)

Asylsøker: « En person som ber myndighetene om beskyttelse og anerkjennelse som flyktning, kalles asylsøker inntil søknaden er avgjort» (NOU 1995:12).

Karriereveiledning/rådgivning

Karriereveiledning: Kunnskapsdepartementet (2007:32) definerer karriereveiledning slik: «*Karriereveiledning er en tjeneste som tar sikte på å styrke den enkeltes informasjon om, refleksjon over og motivasjon i forhold til valgmulighetene, slik at vedkommende dermed kan treffe informerte og reflekterte valg*» (Andreassen 2008:133).

«*Ved rådgivning er råd tillatt. Kommunikasjon er mer direkte og forskjellen i kompetanse og erfaring kommer naturlig frem og blir benyttet som en fordel i veiledningen*».

«*Ved veiledning dominerer ofte spørsmålene, kommunikasjonen er myk og veileder søker å opprettholde symmetri i forholdet. Råd er uønsket, og det vektlegges å få frem det rette spørsmål så veisøker blir ledet mot erkjennelse*» (Valstad 2012:4).

1.3 Valg av tema

Temaet har jeg valgt fordi det interesserer meg. Jeg er direkte involvert i arbeidet med minoritets elever som norsklærer, sosialpedagogisk rådgiver, gjennom tilrettelegging før skolestart og ellers i skolehverdagen. Jeg har i flere år arbeidet med minoritetsspråklige elever, både gjennom ekstra tilrettelegging gjennom norsk som andrespråk og undervisning for voksne innvandrere. Minoritetsspråklige elever er en interessant gruppe å jobbe med. Det å få innblikk i andres kulturer og bakgrunn, er berikende. Det er en ressurs som vi i alt for liten grad benytter oss av. Nye kulturer og kulturmøter kan være en berikelse for hele skolen, men det kreves også mye av skolesamfunnet både av tilrettelegging, holdningsskapende arbeid og organisering noe som jeg vil belyse og drøfte i oppgaven.

2 Teorier

Det er en fordel å ha et teoretisk grunnlag i de fleste yrker. Innenfor rådgivningsyrket er det nyttig å ha kunnskaper om forskjellige rådgivningstradisjoner. Det er viktig at den som skal veilede / gi råd har både de kunnskaper og de menneskelige kvalifikasjoner som trengs i jobben. Og har en klar forståelse av menneskets indre verden.

Det er den sosialpedagogiske rådgivningsfunksjonen jeg i all hovedsak vil konsentrere meg om i denne oppgaven, men begge rådgiverfunksjonene henger tett sammen. Det er en fordel om både yrkes og utdannings rådgiver og sosialpedagogisk rådgiver samarbeider tett om

elevene og gjerne møter elevene i fellesskap når det kan være behov for det. Foreldrene/foresatte til minoritetselever bør innkalles til foreldremøte så raskt som mulig slik at de blir aktivt med i rådgivningen. Hvis det er mulig, er det fint om det kan benyttes tolk dersom språkgrunnlaget ikke er tilstrekkelig, slik at både foreldre og minoritetsspråklige elever får skikkelig informasjon om både skolesystemet og yrkeskarriere. Her blir det viktig med kultursensitiv kommunikasjon for å unngå misforståelser og få gitt riktig informasjon.

Det kan være vanskelig å få tak i tolk når det trengs. Selv om det kan skaffes personer som kan språket, som det trengs tolk i, kan kvaliteten på tolkene variere. Av og til blir det innhentet morsmåls lærere fra grunnskolen som skal fungere som tolk. Tolkene som benyttes, bør ha en viss kompetanse om skole, utdanning og yrkes og karrierevalg.

Enkelte elever kan ha liten grad av realisme i sine karrierevalg. De kan ta sikte på karrierer som for en veileder kan virke litt urealistisk og dermed kan sannsynligheten for at eleven ikke vil fullføre utdanningen, eller vil trives i yrket, være stor. Utdanningsdirektoratet har utgitt veiledningshefter om videregående opplæring, utdanning og yrkesvalg for unge minoritetselever og foreldrene deres. Heftene er enkle og informative og de finnes på 13 språk i tillegg til norsk. Disse heftene kan være til hjelp før man behersker språket, men i tillegg er det viktig med rådgivning og tolk. Det er ikke enkelt å skjønne innholdet og begreper for den som ikke har kunnskap om norske utdanning og yrkesforhold.

2.1 Karriereteorier

Det finnes mange teorier om karriereutvikling, karrierevalg og karriereveiledning. Det er viktig at rådgivere har kjennskap til teoriene, men det er også viktig at rådgiver benytter seg av de teoriene som hun etter hvert føler passer for henne. Kanskje kan hun anvende flere teorier. Etter hvert som man praktiserer yrket sitt, blir man sikrere på hva som passer best både for seg selv og de man skal gi råd til/veilede.

Grunnleggeren for mye av den moderne karriereveiledningen var Parson. Han peker på tre sentrale faktorer i forhold til valg av yrker: Kunnskap til seg selv, kunnskap om arbeidslivet, og «sann resonering» på bakgrunn av de to første faktorene (1909). Dette beskriver viktigheten av at de unge har selvinnsett og er klar over sine egne preferanser og ferdigheter, de må ha kunnskap om arbeidslivet og hvordan man tilegner seg kompetanse og ferdigheter og ikke minst hjelp til å ta valg (Andreassen 2008).

Holland introduserer en modell med seks personlighetstyper som korresponderer med seks jobbmiljøer (Zunker 2006, Birkemo 1997), han beskriver hva som kjennetegner de forskjellige personlighetstypene og hvordan de skiller seg fra hverandre. Holland hevder at individet søker yrker som passer til deres holdninger og verdier og gir dem muligheter til å bruke sine kunnskaper og ferdigheter. Hollands teori er effektiv å bruke i karriereveiledning (Andreassen 2008)

I St. melding nr. 16 (2006-2007) blir det fokusert på rådgivningstjenesten og at den blir viktig i arbeidet med å gjennomføre og sikre færre omvalg i den videregående opplæringen. Etter opplæringsloven har elever rett til nødvendig rådgivning om utdanning, yrkestilbud og sosiale spørsmål. Det er skoleeier som er ansvarlig for at elevene får oppfylt denne retten.

I St.melding 18 (2010-2011) står det om rådgiverressursen: «Rådgiverressursen oppleves i dag som for liten i forhold til de økte forventninger til tjenesten. Arbeidsoppgavene blir stadig større og mer krevende, samtidig som, ressursen har vært uendret i svært lang tid». Det har blitt satset mye på kompetanseheving av rådgiverne de siste årene, det er positivt. Samfunnet forandrer seg raskt, nye reformer har forandret innholdet i skolen. Kanskje tiden er inn til en gjennomgang av rådgiverressursen?

2.2 Humanistisk psykologi.

Carl Roger med sin humanistiske tenkning, utviklet en teori og i den klientsentrerte terapien betraktes mennesket som essensielt godt fra naturens side, med en medfødt innebygd evne til å realisere sine muligheter dersom de ikke utsettes for hindre de ikke klarer å løse fordi de mangler kunnskap om seg selv (Johannesen m.fl.2010:49).

Innen humanistisk psykologi og klientsentrert terapi, slik de ble utformet av Carl Roger, la man gjerne fire betingelser til grunn: empati, ubetinget respekt, varme og genuitet. Av disse ble empati ansett som viktigst. Det er i all hovedvekt den humanistiske rådgivningsteorien som vil danne grunnlaget for min oppgave. Grunnen til det er at den humanistiske teorien til Roger også omfavner de minoritetsspråklige elevene hvor det blant annet blir viktig med kulturell sensitivitet og de nødvendige holdningene som også må til for å favne om alle elevene slik at vi får en rådgivning tilpasset alle elever i skolen også de minoritetsspråklige.

2.3 Bronfenbrenners utviklingsøkologiske teori

Bronfenbrenner utviklet teorien om utviklingsøkologi i 1970 årene. Han ble en sentral skikkelse i datidens forståelse av at menneskets utvikling og videreutviklet denne teorien og argumenterte for hvordan samspillet mellom biologi og miljø påvirker barns utvikling. Senere fikk denne teorien benevnelsen bioøkologisk teori. Bronfenbrenner (1979,1992) har basert sin teoriutvikling på miljøer som står i gjensidig påvirkningsforhold til hverandre (Kvelling 2012:216). Disse miljøene kaller Bronfenbrenner: *Mikrosystemet*, *mesosystemet*, *eksosystemet* og *makrosystemet*. Mikrosystemet er der barnet ferdes til daglig, familien, barnehagen, nærmiljøet, skolen, fritidsarenaer m.m. Mesosystemet er relasjonene og prosessen mellom mikrosystemene. Eksosystemet påvirker barnets utvikling uten at de deltar i disse, det kan være forholdene på foreldrenes arbeidsplass, kontakten mellom hjem-skole, både de formelle og uformelle strukturene er med på å påvirke barnet. Makrosystemet er de overgripende ideologiske, økonomiske, historiske og politiske vurderinger, prioriteringer som tas for samfunnet (Kvelling 2012).

Hvordan fungerer denne teorien i forhold til minoritetsspråklige elever på vår skole? Hvordan virker denne systemtenkningen inn i deres hverdag? Vi vet at mange minoriteter i for liten grad er integrert i det norske samfunnet. I mange minoritetshjem snakkes det hovedsakelig det språket som familien kommer fra og kontakten med andre nordmenn er liten. Økonomien blant de minoritetsspråklige familiene er ofte dårligere enn majoritetsfamilier, noe som påvirker minoritetsbarn i deres utvikling og integrering i det norske samfunnet.

Bronfenbrenners utviklingsøkologiske modell for systemtenkning er like sentral for de minoritetsspråklige som den er for de majoritetsspråklige elevene for å vise hvordan biologi og miljø påvirker barns utvikling. Senere i oppgaven vil jeg komme inn på viktigheten av at

foreldrene også har et samarbeid med skolen og lærerne, fordi det styrker minoritetselevne og deres mulighet for å lykkes i det norske samfunnet.

2.4. Minoritetsungdom

Sosial bakgrunn har stor betydning for både valg av utdanningsprogram og fullføring av videregående opplæring (Markussen 2003, 2005). Hernes 1974 hevder at utdanningssystemet reproducerer og opprettholder de sosiale ulikhetene som finnes mellom foreldrene (Andreassen, 2008: 118). Det er med andre ord en større sannsynlighet for at barn av foreldre med høy utdanning og god økonomi oppnår bedre resultater enn andre barn.

Hvordan er det med de minoritetsspråklige elevene?

Barn med innvandrerbakgrunn kan ha vansker med å bli sosialt akseptert og utvikle vennskap ut fra språklige barrierer og ulike kulturelle erfaringer. Forskning på flyktning- og innvandrerbarn viser at de som aktivt inkluderes via vennskap med barn i majoritetskulturen har færre psykiske vansker og uttrykker en sterkere framtidsoptimisme enn kontrollgruppen som ikke fikk slik støtte. God tilpasning til det norske samfunn innebærer å kunne norsk og å inkluderes blant norsk-etniske jevnaldrende. (Kvelling, 2008: 249).

Lærerens holdninger er med på å påvirke elevens muligheter til å bli en ressurs (Brenna 2004:36). Dersom en lærer kun fokuserer på det eleven er i dag, samtidig som han plasserer eleven i et negativt lys, som dum, uoppdragen eller vanskelig, kommer denne eleven med stor sannsynlighet til å bli slik. Men hvis læreren fokuserer på hvordan eleven kan bli i framtida, og plassere ham i et positivt lys, kan eleven utvikle seg til noe bedre.

I dagens skole bør lærere ha kunnskaper om hvordan det kan oppleves av elever med innvandrerbakgrunn å starte i norsk skole. Det er en forskjell å komme til Norge som frivillig på grunn av jobb, utdanning eller familiegjennomføring, eller å komme til Norge som asylsøker hvor en har flyktet fra krig og /eller forfølgelse. Uansett har alle innvandrere en erfaring med seg, det å bryte opp fra hjemlandet, flukt osv. og det å skulle begynne på en ny skole og inn i en ny kultur.

2.4.1 Integrasjon

Integrasjon brukes på en rekke områder, her avgrenset til innvandring og det flerkulturelle samfunnet. Begrepet betegner målet om likestilling gjennom ulike muligheter og plikter til deltakelse for alle, uansett opprinnelse. Mange er ikke klar over at integrasjon betyr å inkludere mennesker i et fellesskap. Inkludering i et samfunn kan bety å kunne språket, mestre kulturelle koder og følge de regler som gjelder, for meg betyr inkludering først og fremst å bli inkludert i et fellesskap, få tilhørighet, bli behandlet likeverdig og bli akseptert som den jeg er: ”Det handler om å få lov til å delta i samfunnet, definere seg selv, og ikke minst være med i dialog!” (Brenna 2004:49).

Hernes hevdet at kunnskap som kunne sikre nasjonal identitet, felles tro og mening, fortsatt måtte være læreplanens mål (Haug og Bachmann 2007) (Kvelling 2012:326). Det kan tyde på at Hernes sitt syn har blitt forsterket gjennom de nye læreplanene om at nasjonens identitet var det overordnede.

2.4.2 Lovverk og styringsdokumenter

Det er kunnskapsløftet og opplæringsloven som i all hovedsak er styringsdokumentene i norsk skole. Det er egne forskrifter som utdypet innholdet i loven. I mønsterplanen av 1974 er det for første gang et fag som er beregnet for elever av minoritetsspråklig bakgrunn og faget het *norsk som fremmedspråk*. Departementet presiserte at det var et tilbud både til samer og elever av «utenlandsk opprinnelse» (Spernes2012:39). Det uttalte målet var at samer og andre minoritetsspråklige skulle utvikle funksjonell tospråklighet, noe som betyr at de skulle utvikle like god språklighet på både på morsmålet og på norsk.

I 1997 fikk vi ny læreplan, L97. Her var fortsatt målet om funksjonell tospråklighet for samer, men ikke for andre minoritetsspråklige. For disse ble morsmålet bare et redskapsfag for å lære norsk. Fagplanen *Norsk for minoritetsspråklige minoriteter* var ikke ferdig før 2001, noe som kan tolkes som et signal om hvilke verdi som ble lagt til grunn for denne planen i forhold til de andre fagplanene (Spernes 2012:40).

I kunnskapsløftet (LK06) er heller ikke funksjonell tospråklighet satt som mål, men hovedformålet er at elevene skal styrkes i deres forutsetninger for å lære det norske språket. Fagplanen *Norsk som andrespråk for språklige minoriteter* ble endret i LK06 til *Grunnleggende norsk for språklige minoriteter*.

Kanskje myndighetene var av den oppfatningen at det ble kostbart å gi de minoritetsspråklige elevene morsmålsopplæring eller kanskje oppfatningen var at det ble ikke ansett som viktig at elevene lærte seg minoritetsspråkene.

Studier siden 1960 tallet har vært opptatt av at tospråklighet kan fremme akademiske prestasjoner (Peal & Lambert 1962, Romaine 1995). Det blir argumentert for at tospråklighet i seg selv bidrar til å fremme og oppmuntre til kreativ tenkning. Tospråklige barn har to språkssystemer som gir de større mental fleksibilitet enn enspråklige (Bakken 2003:18).

I Opplæringslova (2012) §3-12 leser vi følgende:

Elevar i vidaregåande opplæring med anna morsmål enn norsk eller samisk har rett til særskild norskopplæring til dei har tilstrekkeleg dugleik i norsk til å følge den vanlege opplæringa i skolen. Om nødvendig har slike elevar også rett til morsmålsopplæring, tospråkleg fagopplæring eller begge delar (Opplæringslova §3-12 første ledd).

På vår skole gjennomfører alle elever det første året i videregående skole en kartleggingstest i lesing og skriving, tidlig på høsten det året de starter. Det er norsklærer som gjennomfører denne kartleggingstesten og retter den. Ut fra denne testen kan læreren se om eleven trenger ekstra undervisning i faget og om det er behov for å styrke undervisningen i faget. Er behovet der kan skolen gjøre et *enkeltvedtak*. Vedtaket kan bare gjøres for ett år om gangen og det krever samtykke fra eleven eller foresatte. I enkeltvedtaket skal det beskrives hvilke type opplæring eleven skal få, det kan være noen ekstra timer i norsk, eller eleven kan få tospråklig fagopplæring og opplæring i morsmålet. Selv om eleven får et enkeltvedtak hender det at de ikke får noe tilbud om ekstra støtte i norskfaget. Hvis skolen ikke har en strategi eller et system på hvordan en behandler enkeltvedtak og organiserer undervisningen, kan et

enkeltvedtak i praksis ha liten nytte for eleven. Et enkeltvedtak i norsk for minoritets elever kan føre til at elevene får utvidet retten til opplæring i videregående fra 3 år til 5 år. Det kan ha stor innvirkning på om elevene klarer å fullføre og bestå den videregående opplæringen.

2.4.3 En flerkulturell skole

I norsk skole er inkludering en overordnet målsetting. Helst skal de minoritetsspråklige få samme utbytte som sine majoritetsspråklige jevnaldringer, for lik rett og like muligheter til opplæring er en sentral målsetting i norsk skole. (Kvillo, 2008:321)

Skolen må i noen tilfeller velge mellom generelle tiltak som gjelder alle elevene eller spesifikke tiltak som bare gjelder minoritetsspråklige elever. Tilrettelegging for minoritetsspråklige elever før skolestart er et slikt spesifikk tiltak av meget kort varighet.

Skolen vår har rundt 30 elever med minoritetsbakgrunn av totalt 550 elever. De minoritetsspråklige elevene er i stort mindretall. Mitt inntrykk er at skolen i liten grad definerer seg som en flerkulturell skole.

Kunnskapsdepartementet har gjennom strategiplanen *Likeverdige utdanning i praksis!* (KD 2003) og oppfølgeren *Likeverdige opplæring i praksis!* (KD 2007) poengtert at «det ikke er slik at vi har en flerkulturell skole bare fordi det går elever med ulik etnisk bakgrunn der». De skolene Kunnskapsdepartementet omtaler som flerkulturelle, er de som gjennom utviklingsarbeid har en bevisst strategi for å synliggjøre mangfold, samt at skolen inkluderer alle elevene, foreldrene og ansatte i et fellesskap (Spernes 2012:56). Skolens ledelse har et overordnet ansvar for skolens organisering og innhold.

2.4.4 Identitet

Identitet: kommer av det latinske ordet *idem*, som betyr den samme, en og samme. Identitet knyttes ofte opp mot spørsmålet: «Hvem er jeg». Hansen(2004) hevder at vi kan ha flere identiteter og likevel være sammenhengende som personer. (Andreassen 2008: 60)

Erik Homburger Erikson (1971) har hatt stor innflytelse på forskning om ungdom og identitet. Han tar sitt utgangspunkt i psykoanalysen, samtidig legger han vekt på den sosiale dimensjonen. Individet er både en individuell skapning, et biologisk vesen og et sosialt og samfunnsmessig vesen (Andreassen 2008). Identitet kan forstås som «individets oppfatning av seg selv» (Bø og Helle 2002) (Spernes 2012:69).

Cote` argumenterer for en sammensatt forståelse av begrepet identitet der psykologiske og sosiologiske dimensjoner spiller en viktig rolle. Han poengterer betydningen av å forstå det komplekse i identitetsbegrepet og peker på hvordan forskjellige makrososiologiske kontekster kan virke inn på menneskets utvikling (Andreassen 2008:60).

2.5 Innovasjon

«Innovasjon i organisasjoner handler om å få til endringer i et slags stabilt sjikt, eller altså endring i kultur, vaner, rutiner og liknende» (Aasen, 2011:38) Innovasjon handler altså om å få til noe nytt enten et konkret produkt, eller en ny måte å gjøre ting på.

I min oppgave ønsker jeg å finne ut hvordan den tilrettelagte uka før skolestart har fungert for de minoritetsspråklige. Svarene jeg får vil være med på å danne grunnlaget for det videre innovasjonsarbeidet på skolen, nettopp med tanke på de minoritetsspråklige elevene. Det er ønske fra meg både som sosialpedagogisk rådgiver og som ansatt ved skolen å være en pådriver i arbeidet for at de minoritetsspråklige elevene skal lykkes gjennom hele skolegangen i videregående og senere i sin yrkeskarriere. For å kunne lykkes i arbeidet må jeg ha støtte fra ledelsen på skolen.

«Det tar tid å endre handlingsmønstre og samarbeidsrutiner i skolen, og det krever derfor en tydelig og støttende ledelse med gode evne til å lede og administrere utviklingsarbeidet (Nordahl,2009: 25). Det er skoleleder som må prioritere arbeidet både i form av tid og ressurser. En svak ledelse har vist seg å være en faktor som kan føre til mangelfull resultater (Sunnevåg,2012)

I St. meld.nr 30(2003-2004) *Kultur for læring* poengteres det at uten kompetente, engasjerte og ambisiøse lærere vil alle planer om å utvikle og forbedre skolen mislykkes (Sunnevåg, 2012:27).

Utviklingsarbeid er vanskelig. Det å skape endringer i rutiner og vaner kan føles som en trussel for mange. Noen vil helst ikke ha forandringer, mens andre er mottakelig for endringer og kan synes at utviklingsarbeid er spennende. Vi er forskjellige og det må det tas hensyn til. Samfunnet er i forandring og mange nye kulturer kommer inn i skolehverdagen. Skolen må tilpasses og videreutvikles i takt med samfunnet for øvrig.

3 Metode

For å komme fram til målet, må det velges en framgangsmetode. I et kvalitativt forskningsintervju produseres kunnskap sosialt, det vil si gjennom interaksjon mellom intervjuer og intervjuperson (Kvale 2010:99). Jeg har valgt å intervju to minoritets elever for å finne ut hva de mener er betydningsfullt for dem i forbindelse med skolestart på videregående skole. Som en innledning til intervjuet, ønsker jeg å spørre elevene hvordan de har det på skolen og om de trivs med elever og lærere. Hva de mener om det tilrettelagte opplegget? Hva som var bra, og eventuelt hva som kunne ha vært bedre? På slutten av intervjuet ønsker jeg å få vite om hvilke framtidsplaner de har og litt om støtten de har fra foreldrene.

Jeg vil si litt og begrunne hvorfor jeg har valgt kvalitativ forskningsintervju og fenomenologisk tilnærming. Videre vil jeg si litt om oppbyggingen av intervjuguiden og de ulike fasene i forskningsprosessen. Tilslutt i dette kapitlet vil jeg komme inn på etikk, spesielt i forhold til minoritetsspråklige elever.

3.1 Valg av metode

Både kvalitativ og kvantitativ metode kan benyttes til å innhente informasjon fra informanter. Jeg ønsker som tidligere nevnt å benytte kvalitativ metode. I den kvalitative metode kan jeg fange opp meninger og opplevelser som det ikke er så lett å få fram i en kvantitativ undersøkelse.

Mitt mål med intervjuet er å få fram minoritetsungdommene sine subjektive meninger. Det er viktig å spørre de som er direkte berørt, hva de mener om det tilrettelagte tilbudet før skolestart.

Når vi stiller spørsmål om hvordan noe er i virkeligheten, er det et empirisk spørsmål. Empiri betyr kunnskap som er bygd på erfaring (Dalland 2012:115).

3.2 Det kvalitative forskningsintervjuet

Det kvalitative forskningsintervjuet kan hjelpe oss i å forstå hvordan informantene ser på verden. Forskeren må være åpen for det deltakerne sier og løfte deres syn frem.

«Formålet med det kvalitative forskningsintervjuet er å forstå sider ved intervjupersonens dagligliv, fra hans eller hennes eget perspektiv»(Kvale 2010:43).

Deltakerne påvirker hverandre, men det er viktig at intervjuer er oppmerksom på sin rolle og forsøker å være så nøytral som mulig. I forhold til mitt intervju, er det viktig at jeg tenker over at det kan være en asymmetrisk maktbalanse noe som kan føre til en skjevhet i intervjuet.

Gjennom et semistrukturert intervju kan jeg få tak i elevens livsverden og få fram informasjon rundt hva de mener om det trettelagte opplegget de har vært med på før skolestart. Det er en viss forskjell på en samtale og et intervju. Gjennom semistrukturert intervju benyttes en særegen teknikk og tilnærming. *« Et semistrukturert livsverdenintervju brukes når temaer fra dagliglivet skal forstås fra intervjupersonens egne perspektiver» (Kvale 2010:47)*

3.3 Fenomenologisk tilnærming

Ved fenomenologisk tilnærming er forskeren åpen for det informanten forteller, som i mitt intervju ønsker jeg å være åpen for det informanten forteller, og prøve å komme inn i deres virkelighet og deres forståelse og livsverden. I følge Merleau-Ponty dreide det seg om å beskrive det gitte så presist og fullstendig som mulig – å beskrive, snarere enn å forklare og analysere (Kvale 2010:46). Det blir viktig at jeg legger tilside mine egne forutinntatte oppfatninger. Det er informantens opplevelse av fenomenet jeg er ute etter. Her blir det viktig at det legges til grunn når jeg skal begynne å tolke det informantene sier. Jeg ønsker å få svar fra de minoritetsspråklige på hva de mente og om tilretteleggingen før skolestart førte til at de fikk en vellykket skolestart.

3.4 Intervjuguide

En intervjuguide kan betraktes som et manuskript for å få en struktur i intervjuforløpet. Den vil inneholde problemstillingen og forslag til spørsmål jeg vil stille (vedlegg 1).

Forskningsintervjuet er en interpersonlig situasjon, en samtale mellom to parter om et emne av felles interesse. I intervjuet skapes kunnskap i skjæringspunktet mellom (inter) intervjuers og den intervjuedes synspunkt (Kvale 2012:137).

Intervjuguiden ble ikke fulgt slavisk, men jeg måtte stille oppfølgingsspørsmål for å følge opp nye moment som kom opp under intervjuet.

Jeg kjente informantene fra før, både fra den tilrettelagte undervisningen og senere som norsklærer for den ene informant.

3.5 Ulike faser i forskningsprosessen.

For å få svar på et spesielt område av et fenomen, er det viktig å velge perspektiv. Mitt perspektiv er hva minoritetsungdommer mener om det tilrettelagte tilbudet før skolestart. Når dette perspektivet er valgt, utelukker jeg andre områder.

3.5.1 Forberedelser

Arenaen for å få fram informasjon, ble en videregående skole. Det ble naturlig å spørre elever som har deltatt på den tilrettelagte undervisningen før skolestart om de kunne delta på intervju.

I forkant utarbeidet jeg et informasjonsskriv som ble sendt til rektor og senere ble utdelt til elevene som skulle delta i intervjuet, der jeg i korte trekk informerte om hva jeg var ute etter. Jeg fikk positivt svar fra rektor om at jeg kunne gjennomføre intervjuene med elevene (Vedlegg 2).

3.5.2 Utvalg

I utgangspunktet var det ganske mange minoritetsungdommer jeg kunne spørre om å få intervju. Valget falt på ei jente som er asylsøker og en gutt som er arbeidsinnvandrer. Grunnen til at valget falt på disse to, er at jeg kjenner de begge ganske godt. Det at de har forskjellige grunner til at de er kommet til Norge, kan også være litt interessant å reflektere over senere i min analyse. De ble begge informert om bakgrunnen for intervjuet og stilte seg begge meget positivt til å delta på intervjuet og de skrev under samtykkeerklæringen (vedlegg 3).

Når det benyttes kvalitativ tilnærming kreves det at informantene er villige til å dele både personlige og kanskje nærgående temaer. Ved at de stiller seg positive til å delta kalles det et tilgjengelighetsutvalg. Forskjellige kulturer kan innebære ulike former for samspill med ukjente mennesker, både med hensyn til initiativ, direkthet, spørreformer og liknede (Kvale 2010:156).

Som jeg tidligere har nevnt, kan det å velge ut kun to informanter, bli et ganske snevert utvalg. De to elevene i min undersøkelse har kommet til Norge av to forskjellige grunner, ei som asylsøker og en gjennom arbeidsinnvandring. De er begge elever på forskjellig studieprogram.

Det at jeg har plukket ut to elever som jeg kjenner, kan medføre at jeg kanskje ikke får så nøytrale svar som kunne ha vært ønskelig. I og med at jeg har deltatt på alle tilrettelagte tilbud før skolestart, som skolen har gjennomført, var det umulig å plukke elever jeg ikke kjente fra før.

3.5.3 Gjennomføring av intervjuet

I forkant av intervjuet oppsøkte jeg elevene i deres klasserom og spurte om de ville være med på intervjuet. Etter at de hadde fått informasjon, undertegnet de samtykkeerklæringen og tid og sted for intervjuet ble avtalt.

Intervjuene ble gjennomført på mitt kontor. Her kunne vi sitte ganske uforstyrret, kontoret ble stengt under intervjuene. Informantene fikk tilbud om te/ kaffe og vi hadde litt småprat før vi startet intervjuet. Intervjuet ble tatt opp på mobiltelefonen min. Informanten og jeg satt ved et

rundt bord og mobiltelefonen ble plassert mellom oss. Vi kunne dermed ha blikkontakt med hverandre og jeg kunne fange opp nyanser i det informantene sa.

Mobiltelefonen fungerte bra og i etterkant transkriberte jeg det som kom fram i opptaket.

Åpningsspørsmålet var først om eleven trivs på skolen. Dette spørsmålet er meget sentralt å stille, spesielt fra meg som sosialpedagogisk rådgiver på skolen, for å få et innblikk i hvordan eleven har det akkurat her og nå. Hvordan det går med eleven både faglig og sosialt og om eleven har god kontakt med andre elever og lærerne?

Etter en del innledende spørsmål, ble informanten direkte spurt om tilretteleggingen før skolestart.

Mot slutten av intervjuet kom jeg mer inn på rådgiverrollen, litt inn på yrkesrådgivning og hvilke planer elevene hadde videre både med tanke på skole og yrker.

Helt tilslutt kommer vi litt inn på hvordan det var å komme til Norge, utfordringer og hva som kunne ha vært bedre og hva som var bra og litt om støtten de får fra foreldrene.

Det var interessant å oppleve hvor positive begge informantene var til å bli intervjuet. Jeg håper at de ikke følte seg tvunget til å svare ja til å være med. I mange kulturer har elevene stor respekt for autoriteter, det kan være en viss fare for at minoritets elever kan være mer positive enn norske elever. I dette tilfellet tror jeg at elevene oppriktig ønsket å delta, fordi de hadde lyst og kanskje de følte det som en ekstra tillit fordi de ble valgt ut?

3.5.4 Kvalifikasjoner til intervjuer – betydningen av denne

For å få fatt i et fenomen, innen et bestemt område og opplevelsen fra livsverdenen fra et menneske, må vi ut å snakke med de det gjelder. Spørsmålet jeg ønsket svar på var hvordan tilretteleggingen før skolestart kan føre til en positiv start for minoritets elever.

For å finne ut om tiltaket er vellykket, må vi spørre noen som har deltatt.

Fra min praksis som sosialpedagogisk rådgiver i den videregående skole, har jeg tilegnet meg forskjellige metoder ved hjelp av kurs og egen praksis, som jeg prøver å benytte meg av når jeg samtaler med elevene.

En metode som jeg benytter er MI (motiverende intervju). Under utformingen av intervjuguiden prøvde jeg å lage mest mulig åpne spørsmål og de var til nytte i samtalen med informantene.

Til selve gjennomføringen av intervjuene, ble det ryddet forholdsvis god tid. Intervjuene ble foretatt i skoletiden. Det ble tatt hensyn til at elevene ikke skulle miste ordinær undervisning. Intervjuene ble fortatt i studietimer, timer hvor elevene disponerer til selvstudium.

Elevene fikk snakke i sitt eget tempo. Gutten jeg intervjuet, er ganske beskjeden og sier ikke så mye i timene, men han åpnet seg bra i intervjusituasjonen. Jeg ble egentlig litt overrasket hvor mye han svarte og hvor reflektert han var. Han sa blant annet: « *Det er vanskelig å få*

satt ord på det jeg skal si. Jeg er litt redd for å svare feil. Det er ingen vits i å si det som er feil».

3.5.5 Transkribering

Begge intervjuene ble tatt opp på mobiltelefon og transkribert. Transkriberingen i etterkant var nødvendig for å kunne analysere svarene fra intervjusamtalene.

Det gikk greit å bruke mobiltelefonen til intervjuene. Begge informantene skjønner ganske godt norsk, men spørsmålene ble stilt slik at jeg var sikker på at de skjønnte innholdet i spørsmålene. Jeg måtte av og til utdype og forklare hva jeg mente og om jeg oppfattet det riktig det informantene svarte.

Ved å ha mulighet til å få informasjon fra tre forskjellige hold, intervju, transkripsjon og lesing gjør at ved å lese det som er transkribert har en større mulighet for å fram relevant data som er nyttig i analysen.

3.5.6 Analyse

Når jeg skal analyser svarene, er det viktig at svarene ikke blir preget av mitt syn. Det blir viktig at datamaterialet blir gjennomgått med et åpent sinn, dette for å gjengi best mulig korrekt det informantene har fortalt.

Å analysere betyr å dele opp i biter eller elementer (Kvale 2010). Det er viktig å ikke glemme at samtalen er å se på som en fortelling i et ikke-ledende intervju.

Jeg ønsker å benytte hermeneutisk meningsfortolkning i min analyse hvor jeg fortolker dens forskjellige deler, og ut fra disse fortolkningene settes delene på ny i relasjon til helheten. Med utgangspunkt i en ofte uklar og intuitiv forståelse av teksten som helhet fortolkes de forskjellige delene, og ut ifra disse fortolkningene settes delene på ny i relasjon til helheten. ”I den hermeneutiske tradisjon betraktes denne sirkulariteten ikke som en ”ond sirkel”, men snarere som en ”circulus fructuosus” eller en spiral som åpner for en stadig dypere forståelse av meningen” (Kvale 2010:216).

Det er lett å ha en forforståelse for det som tas opp, både fordi jeg har erfaring og interesse for temaet. Derfor er det viktig at analysen ikke blir preget av egne perspektiver.

3.6 Etikk

Informantene ble orientert om hvordan svarene deres skulle behandles. Intervjuene på mobiltelefonen skulle slettes så snart jeg var ferdig med transkribering og analyseskrivingen i oppgaven. Navnene på informantene skulle heller ikke oppgis. Jeg valgte å ikke oppgi nasjonalitetene på elevene, eller studieprogrammene de gikk på. Som tidligere nevnt, er det ca 30 minoritetspråklige elever ved skolen, derfor var det nødvendig for meg å anonymisere elevene. Begge informantene var over 16 år og underskrev selv på samtykkeerklæringen.

« I likhet med Levinas og Løgstrup, anser Buber det mellommenneskelige livet for å være moralens kilde. Men mens Løgstrup har et genuint etisk fokus i sine arbeider, finner man ikke den samme interessen for etisk problematikk i Bubers tekster» (Eide 2011:39).

Buber mener at det finnes to måter å forholde seg til den andre på, *jeg –du og jeg-det*. Ved at det finnes to slike muligheter, medfører et valg, og dermed en frihet og en subjektiv makt i forholdet til den andre. Men i det å bli stilt overfor et annet menneske finnes det også en avmakt (Eide, 2011). Her blir det viktig å vise empati og interesse for den som blir intervjuet, spesielt i forhold til minoritetsspråklige som kan være sårbare.

3.7 Reliabilitet og validitet

Reliabilitet og validitet er hentet fra kvalitativ forskning. Reliabilitet handler om forskningens pålitelighet det vil si at for at noe skal være pålitelig må det kunne reproduseres og gjentas.

Gjennom et intervju kan det oppstå en del unike situasjoner som det kan være vanskelig å gjenta eller reprodusere, spesielt i min intervjusituasjon med minoritetsspråklige elever. Ofte måtte jeg stille spørsmålene flere ganger, bruke ord og begreper som jeg var sikker på at informantene skjønnte. Derfor kunne det ha blitt vanskelig å få til et tilsvarende intervju om jeg hadde forsøkt en gang til.

Ved å stille ledende spørsmål kan jeg påvirke informanten, derfor er det viktig at jeg er bevisst min rolle som intervjuer. Jeg kan altså påvirke reliabiliteten i intervjusituasjonen.

Det at jeg er bevisst min rolle kan dermed styrke reliabiliteten. Som forsker er det viktig at man reflekterer over forholdet mellom intervjuer og den som blir intervjuet. Som tidligere nevnt svarte en av informantene at det var vanskelig å finne de rette ordene. Han var redd for å ikke svare riktig.

Jeg valgte intervju som metode i min oppgave og måtte dermed innhente empirisk kunnskap om intervjupersonene. Hva de mente om tilretteleggingen før skolestart og betydningen av denne. Spørsmålet blir da om denne metoden var riktig i forhold til problemstillingen. Innenfor kvalitative studier knyttes validitet opp mot om metoden som er valgt og om den innehar validitet.

4 Analyse

I analysen vil jeg ta for meg noe av funnene jeg har innhentet gjennom datamaterialet. Det blir vanskelig å få med alt, jeg vil derfor forenkle noe. I og med at jeg kun har intervjuet to personer, kan jeg også fokusere litt på likheter og ulikheter i funnene.

4.1 Innledningsspørsmål til intervju med elevene

Elevene ble spurt om de trivs på skolen og hvordan det gikk faglig og sosialt. Jenta svarer: *«De andre elevene og lærerne er hyggelig mot meg. Noen ganger forstår jeg ikke ordene, de prater her. Det sosiale på skolen er veldig bra. De andre elevene tar i mot meg, jeg føler meg integrert»*. Gutten svarer at han har det ganske greit faglig, men det å svare på spørsmål i timene går ikke så bra. *«Jeg skjønner spørsmålene, men det er vanskelig å svare. Det er vanskelig å sette ord på det jeg skal si. Jeg sier noe hvis jeg er helt sikker på svaret. Jeg er redd for å svare feil. Det er ingen vits å si det som er feil»*.

4.1.1 Oppsummering, likheter og ulikheter

Jenta jeg har intervjuet, er asylsøker. Hun har bodd noen flere år i Norge enn gutten og har bedre norskkunnskaper enn han. Det virker som hun er bedre integrert i klassen og har mer hjelp av klassekameratene, de prøver å hjelpe henne og forklare norske ord for henne. Hun føler seg godt mottatt av klassen.

På spørsmålet om de har god kontakt med lærerne svare gutten: «*Ja, jeg har god kontakt med lærerne.*»

På spørsmål om han liker norskfaget svarer han: «*Tja, ja, jeg liker det, men jeg er ikke så flink*». Senere i intervjuet får jeg vite litt mer om hvordan det går med norskfaget.

4.2 Tilrettelegging før skolestart

Videre i intervjuet kommer vi inn på tilretteleggingen før skolestart», den tilrettelagte uka før skolestart i videregående.

Jenta svarer om hva hun husker fra det hun lærte da: «*Jeg lærte litt om substantiv, verb og grammatikk. Vi skrev setninger om oss selv*». Hva med den sosiale delen av opplegget?:

«Vi spiste lunsj sammen og hadde noen aktiviteter. Det var veldig bra å være med på opplegget. Det førte til at vi ble kjent med andre. Det var veldig bra å delta på den tilrettelagte uka. Det er en stor skole. Det var bra å bli kjent på skolen og hvor klassen min skulle være. Det er litt skummelt å begynne på en stor skole. Det var fint å møte rådgiver og ungdomskontaktene. De fortalte oss mye om skolen, det var lettere å begynne på skolen da».

På spørsmål om det var noe som kunne ha vært annerledes svarte hun at hun ikke kom på noe.

Gutten svarer: «*Det var ganske artig å delta på dette. Jeg fikk vite hvor jeg kunne finne administrasjonen, kantina osv. Jeg ble kjent med folk. Jeg lærte litt om skolen og litt grammatikk. Det var nyttig for meg. De sosiale aktivitetene var gøy. Vi spilte volleyball mest. Vi spiste lunsj sammen. Ja, det var nyttig for meg*».

På spørsmål om det var noe vi kunne forandret på svarer gutten: «*Det var ganske greit*».

4.2.1 Oppsummering, likheter og ulikheter

Ut i fra svarene kan det se ut som om gutten var fornøyd med opplegget. Han bruker ordene: «*veldig bra*» og «*ganske artig*», når han uttrykker seg om aktivitetene i den tilrettelagte uka.

Begge var positive til opplegget. De framhevet at det var positivt å bli kjent med andre og det å bli kjent på skoleområdet. De hadde ikke noe forslag til hva som eventuelt kunne forbedres. De var fornøyd med det slik det var. De var begge opptatt av den sosiale og at de hadde hatt utbytte av det.

4.3 utdanning og rådgivning

Jeg spør videre om hva de skal utdanne seg til. Jenta svarer: «Jeg har tenkt å fortsette på påbygging og få studiekompetanse og videre har jeg tenkt å begynne på en høgskole. Jeg har planer om å utdanne meg som grafisk designer. Eller kanskje jeg tar fagbrevet først, jeg har ikke bestemt meg enda».

Gutten svarer at han har tenkt å ta andre året på videregående, vg2 El energi og har det som første ønske og som andre valg har han kjøretøy.

Når jeg spør elevene om hvordan rådgivningen har vært svarer de:

Gutten svarer: «Jeg har fått god rådgivning. Det var noen som kom inn i klassen på besøk og fortalte om forskjellige yrker. Jeg er ikke sikker på om det var rådgiver. Jeg har fått god rådgivning og er sikker på hva jeg skal velge».

Jenta svarer på spørsmål om hun har fått god rådgivning: «Jeg har fått god rådgivning fra rådgiver og lærere. Jeg har fått veldig bra rådgivning».

4.3.1 Oppsummering – likheter og ulikheter

Jenta som går andre året på videregående skole er kanskje litt mer reflektert over hva hun skal utdanne seg til. På den ene siden har hun lyst til å ta påbygging for så videre å komme inn på høgskole og bli grafisk designer, men hun tenker også på å ta et fagbrev og bli fagarbeider først.

Gutten som fortsatt bare går første året i videregående, gir ikke helt uttrykk for hva han skal utdanne seg til, han har søkt vg2 El energi. Han sier at han er sikker på hva han skal velge. Begge elevene er fornøyd med rådgivningen de har fått. Begge forteller at de har fått rådgivning i klassen.

På slutten av intervjuet spør jeg elevene om hvordan det var å komme til Norge og litt om forholdet til foreldrene.

4.4 Hvordan var det å komme til Norge?

Gutten svarer:

«Det var litt trist å komme til Norge. Jeg hadde så mange venner der jeg bodde. Det var vanskelig å forlate hjemlandet og familien. Jeg har bodd i Norge i fire år. Det var vanskelig i starten, men det gikk bedre etter hvert. I starten hadde jeg ikke venner på grunn av språket. Etter hvert som jeg ble kjent med folk så gikk det ganske greit. Jeg snakker dialekt nå. I helgene jobber jeg som servitør på et hotell.»

Jenta svarer: «Det var vanskelig å komme til Norge. Jeg kunne litt engelsk, men ikke norsk. Det var vanskelig å være sammen med elevene på ungdomskolen. De ville være sammen med meg, men jeg kunne dessverre ikke snakke med dem. Jeg begynte i 8.klasse i februar. Etter seks måneder skjønte jeg godt norsk. Jeg var kjempenervøs for at klassen ikke skulle ta i mot meg. Jeg synes det var hyggelig at elevene ville bli kjent med meg. Mange av våre venner sier at de ikke ble så godt mottatt. De kunne nesten ikke tro på meg. De sa at jeg var heldig. Jeg trives godt her i området hvor jeg bor.»

Jeg vil reise ut fra distriktet for å ta utdanning, men senere vil jeg tilbake hit. Jeg føler at jeg har blitt født på nytt her. Jeg har begynt livet mitt på nytt her. Jeg har også noe som er vanskelig her, men det meste er bra. Her er det rolig og naturen passer meg bra. Jeg har bodd mange år på asylmottak. Det har vært forferdelig vanskelig. Jeg hadde kanskje vært i fengsel i hjemlandet mitt. Jeg har min nærmeste familie her. Jeg tror det er best for meg at jeg er her. Hvis jeg hadde bodd i hjemlandet hadde jeg kanskje mista søstera, mora og faren min. Jeg har familien min her – det er det viktigste og at jeg er trygg her».

Hun har allerede sagt mye om familien sin, hun fortsetter slik:

4.4.1 Støtte fra familien

«Jeg har en god familie, mora og søstera støtter meg mye, men faren min vil at jeg skal klare meg selv. Faren min trekker seg litt bort. Han vil at jeg skal være sterk selv. Familien min støtter meg i min utdanning. Jeg møter på skolen hver dag. Her har jeg det bra sammen med de norske elevene. Da har jeg det bra».

Gutten svarer dette på spørsmål om støtten han har av foreldrene:

«Jeg får god støtte av mine foreldre, de hjelper og støtter meg og vil at jeg skal få en utdanning. Jeg vil bo i Norge. Det er ingen vits å reise tilbake til hjemlandet mitt. Det er ikke så vanskelig å få jobb der, men jobbene er dårlig betalt. Det er ikke så mye å velge i der, det er flere valgmuligheter i Norge».

Videre i samtalen kommer vi inn på hvordan det egentlig går faglig på skolen og eleven svarer:

Det går ikke så bra med norskfaget på skolen. Det gikk dårlig på siste prøve om noveller. Jeg vil gjerne ha hjelp i norskfaget. Det hadde vært bra. Det er vanskelig. Jeg ønsker mer undervisning i norsk». Etter intervjuet ble det avtalt at gutten skulle komme tilbake på mitt kontor for å få litt hjelp med norskfaget.

4.4.1 Oppsummering, likheter og ulikheter

Begge elevene beskriver den første tiden i Norge som vanskelig, særlig før de ble kjent med norske ungdommer. Etter hvert som de ble kjent med norske ungdommer ble det lettere, spesielt etter at de hadde lært litt norsk og kunne kommunisere med de andre elevene. De er begge glade for at de bor i Norge og har god støtte fra den nærmeste familien sin som de bor sammen med i Norge.

Videre ser vi i svarene at det er forskjellige grunner til at de har kommet til Norge. Gutten som er arbeidsinnvandrer sier: «*Det er ingen vits i å dra tilbake til hjemlandet mitt. Det er ikke så vanskelig å få jobb der, men jobbene er dårlig betalt. Det er ikke så mye å velge i der, det er flere valgmuligheter i Norge.*

Det å ha vært en minoritets person på vandring medfører mye eksistensiell smerte. De befinner seg i et nytt hus med mange rom, men de har ikke fått utdelt nøklene, dermed føler de seg hjemløse. Den nye tilværelsen er preget av ambivalens, man trenger den sosiale

tryggheten som Norge kan gi (Høgmo, 2005). Jenta i mitt intervju forteller om den eksistensielle smerten hun føler og hvorfor hun mener at det er best for henne at hun bor i Norge.

«Alfred Schutz (1944) hevder at den fremmede er å betrakte som en kulturell innvandrer som prøver å bli godtatt eller tolerert av vertsbefolkningen, men han kan ikke koden» (Høgmo 2005:39).

Jenta som er asylsøker svarer: «Jeg hadde kanskje vært i fengsel i hjemlandet mitt. Jeg har min nærmeste familie her. Jeg tror det er best for meg at jeg er her. Hvis jeg hadde bodd i hjemlandet hadde jeg kanskje mista søstera, mora og faren min. Jeg har familien min her – det er det viktigste og at jeg er trygg her».

Gutten fokuserer på valgmulighetene han har i Norge. I hjemlandet kunne han få jobb, men jobbene var dårlig betalte. Som tidligere nevnt har han også klart å skaffe seg en ekstrajobb ved siden av skolen. Jenta forteller at hun kanskje hadde sittet i fengsel i hjemlandet sitt. Hun gir også uttrykk for at det samme hadde kanskje skjedd med resten av familien. Det at hun har familien sin her og at de er trygge, er det viktigst for henne.

5 Drøfting

I drøftingsdelen vil jeg se på interessante funn fra svarene som kom fram i intervjuene. Det er problemstillingen som danner utgangspunktet: *hvordan kan en videregående skole tilrettelegge for at minoritetsspråklige elever får en vellykket skolestart?* De likheter og ulikheter jeg fikk fram gjennom samtalen med de to elevene, vil bli sentral i denne drøftingen.

Jeg ønsker å følge samme rekkefølge på spørsmålene i drøftingen som jeg hadde i analysedelen.

5.1 Innledningsspørsmål til intervju med elevene

I innledningsspørsmålene spurte jeg om trivselen på skolen og hvordan det gikk faglig og sosialt. Det var naturlig å innlede intervjuet med å få tilbakemelding på hvordan elevene hadde det på skolen da intervjuet ble foretatt, både faglig og sosialt.

« For å forstå et annet menneske må vi først og fremst være i stand til å leve oss inn i hvordan den andre oppfatter verden»(Røkenes 1996) .

Både den som er sender og mottaker av et budskap er med på å skape mening. Vi skal være forsiktig med å tillegge andre menneskers adferd en gal mening, noe som kan føre til misforståelser og konflikter. Her kommer bevisstheten om den kultursensitive kommunikasjonen godt med. Som tidligere nevnt er det en utfordring å unngå misforståelser når man skal kommunisere med mennesker fra andre kulturer.

Som sosialpedagogisk rådgiver er det naturlig for meg å fokusere på trivsel, men også det sosiale samspillet mellom lærere og elever, og ikke minst det faglige. Skolen har stor betydning for de unge og den spiller en viktig rolle i deres identitetsdannelse. Hvem forteller skolen at den unge er? Andersson (2001) spør hvilke rolle spiller skolen i ungdommens liv?,

og hevder at det er umåtelig viktig å få et bilde av elevenes opplevelser av skolen. (Andreassen 2008:54) Det er et synspunkt som jeg deler, skolen er en arena som har stor betydning for alle ungdommer ikke minst minoritetsungdommer. Overgangen fra ungdomsskolen til videregående er en viktig overgangsfase. Det er et viktig valg, kanskje det viktigste valget i den framtidige karrieren. Derfor er det nødvendig å tilrettelegge slik at overgangen blir mest mulig positiv for alle elever.

Wyn og White hevder at utdanningspolitikken får en særdeles stor betydning i unge menneskers liv, de er opptatt av hvordan makronivået i mange tilfeller påvirker mikronivået (Andreassen 2008:59). På makronivå kan det se ut som om myndighetene i Norge fremstiller Norge som et lite land med klare begrensninger når det gjelder hvor mange flyktninger og innvandrere nasjonen kan ta imot. Mange flyktninger og arbeidsinnvandrere som har søkt tilflukt i Norge kan oppfattes som uønsket i Norge, eller at de skal bo her midlertidig. Flyktninger og arbeidsinnvandrere sine behov for beskyttelse –flukt fra krig og terror eller fattigdom tones ned til fordel for hva nasjonen Norge til en hver tid hevder er best for majoriteten av befolkninga og nasjonen. (Flatraaker 2008)

Frønes hevder at den som ikke lykkes i utdanningssystemet, har liten grunn til å se fremtiden lyst i møte. Han påpeker at «det er nær sammenheng mellom skolemestring og fremtidig integrasjon» (Andreassen 2008:59).

Begge elever ga uttrykk for at de trivdes bra på skolen og hadde det bra sammen med lærerne. Jenta svarer at hun føler seg integrert i klassen og at elever og lærere er hyggelig mot henne. Det kan se ut som om skolen tilsynelatende har lyktes i å integrere de elevene som uttaler seg i intervjuet og at elevene føler seg møtt med empati og varme.

Forskning viser at positiv relasjon mellom lærer og elev, skaper et godt miljø og gir motivasjon til å lære. Kunnskapsløftets generelle del påpeker hvor viktig læreren er for elevenes trivsel og læring. (Spernes 2012:170)

Gutten er redd for å svare feil, han synes det er vanskelig å svare hvis han ikke er helt sikker på svaret. Det virker som om gutten ikke er helt trygg i klassen. Han går første året på skolen og har bodd kortere tid i Norge enn jenta.

5.2 Tilrettelegging før skolestart

Elevene ble spurt om de husket noe fra den tilrettelagte uka før de startet i videregående, hva de lærte og om denne uka var nyttig for dem.

Begge elevene var positive til opplegget. De framhevet at det var fint å bli kjent med andre og bli kjent på skoleområdet. De hadde hatt god utbytte av opplegget. Det å starte i videregående skole uten kanskje å kjenne så mange fra før, kan være en stor overgang for mange. Skolen ønsker at alle elever skal føle seg trygge i skolemiljøet, derfor ble det bestemt fra ledelsen ved skolen at skolen skulle tilby de minoritetsspråklige elever en ekstra innføringsuke for de som ønsket det, fordi de skulle få et positiv møte med den videregående skolen.

Cummins (2000) understreker viktigheten av å skille mellom et hverdagslig kommunikasjonspråk og et akademisk språk. Barn lærer seg å kommunisere om hverdagslige

ting forholdsvis raskt på et nytt språk, det tar lengre tid før de tilegner seg akademiske ferdigheter. Cummins mener at de unge trenger minst fem år før de behersker det akademiske språket. Etter hver som elevene blir eldre, vil de i økende grad bli møtt med ord som sjelden brukes utenom skolen (Bakken 2003:17).

For minoritetsspråklige elever med kort botid i Norge, kan overgangen bli stor når de begynner på skolen i Norge. Enkelte av minoritetslevnene har begrenset skolegang fra heimlandet sitt. Mange elever har vært på flukt i flere år, før de ender opp på et asylmottak i Norge. Skolegangen de har fått de årene de har vært på flukt kan være meget begrenset og mangelfull. Andre elever har opplevd krig, sett nære familiemedlemmer bli offer for krigens grufullhet noe som har satt dype spor i et sårbart barnesinn. Jenta jeg intervjuet sa: *«Jeg føler at jeg har blitt født på nytt her. Jeg har begynt livet mitt på nytt her»*.

Selv om minoritetslever behersker språket ganske godt ser vi at de ofte sliter med å utvikle seg faglig. De minoritetsspråklige elevene med forholdsvis kort tid i Norge, har sannsynligvis ikke det ordforrådet som de burde ha hatt når de starter i den videregående skole. De burde ha fått flere timer norskundervisning enn det som er avsatt på den vanlige timeplan. Mange minoritetslever hadde hatt behov for morsmålsundervisning eller tospråklig fagopplæring til de behersket norsk godt nok, jfr. Opplæringslova (2012) § 3 -12, der det står:

Elevar i vidaregåande opplæring med anna morsmål enn norsk eller samisk har rett til særskild norskopplæring til dei har tilstrekkeleg dugleik i norsk til å følge den vanlege opplæringa i skolen. Om nødvendig har slike elevar også rett til morsmålsopplæring, tospråklig fagopplæring eller begge delar (Opplæringslova § 3-12 første ledd).

Mange elever har for dårlig grunnlag, deres akademiske språk er ikke nok utviklet, de mangler begreper og faguttrykk. Programfagene på de forskjellige studieretningene, blir vanskelig å skjønne innholdet i. Mange lærere har liten tid og interesse for å tilrettelegge slik at de minoritetsspråklige skal skjønne eller få med seg hovedinnholdet i tekstene. Det kan være flere årsaker til det, kanskje må det jobbes mer med holdningene på hele skolen. I store klasser med flere minoritetslever som trenger mye tilrettelegging, kan det å skulle tilrettelegge kreve mye av en lærer. Det er ikke alltid det er viljen som mangler, men tidsressursen strekker ikke alltid til. Her blir det viktig at læreren melder fra om det ekstra behovet. Kanskje er det er mulig å finne litt ekstra ressurser?

1.august 2012 kom det en lovendring i opplæringsloven som klargjør at skolen kan tilby innføringstilbud for nyankomne minoritetsspråklige elever. De kan gå i særskilte organiserte innføringstilbud og skoleeier skal ha mulighet til å organisere et slikt tilbud for elever i egne grupper, klasser eller skoler. Formålet med slike innføringstilbud er å lære eleven tilstrekkelig norsk til å kunne få utbytte av ordinær opplæring. Kunnskapsminister Kristin Halvorsen sier: ”Regjeringen er opptatt av at nyankomne minoritetsspråklige elever får et best mulig opplæringstilbud, slik at de så raskt som mulig kan delta i ordinær opplæring” (Kunnskapsdepartementet 2012).

Ved denne endringen i opplæringsloven har skolene mange muligheter for å gi nyankomne minoritetslever en bedre tilrettelegging. De økonomiske utfordringene som dette medfører,

er det ikke sakt noe om. I økonomiske stramme tider, er jeg redd for at denne endringen av opplæringsloven kanskje blir vanskelig å få til i praksis selv om viljen og behovet er der. Det kan også være organisatoriske utfordringer ved å tilby norsk som andrespråk for minoritets elever. Utfordringene kan bestå i å finne rom for dette faget på den ordinære timeplanen.

5.3 Utdanning og rådgivning

Når det blir spørsmål om utdanning, har begge elevene planer framover. Jenta som går andre året i videregående sier at hun har tenkt å søke påbygging, tredje året i videregående, for å få studiekompetanse. Hun har planer om å utdanne seg til grafisk designer, men hun har et annet alternativ, hun har også tenkt å ta fagbrevet. Da må hun ut i lære i to år før hun går opp til fagprøven og kan dermed bli fagarbeider.

Det er viktig å ha flere valgmuligheter, kanskje kommer hun ikke inn på påbygging, da er det viktig å ha tenkt andre alternativer. Hun kan eventuelt ta påbygging etter at hun har tatt fagprøven, og dermed ha enda flere valgmuligheter. Jenta svarer videre på spørsmålet om hun har fått god rådgivning: «*Jeg har fått god rådgivning fra rådgivere og lærere. Jeg har fått veldig bra rådgivning*».

Gutten som går første året i videregående er naturlig nok opptatt av hva han skal fortsette med neste år. Han har søkt både andre året på vg2 EL energi og på vg2 kjøretøy.

Gutten skal begynne på andre året i videregående og har enda ikke helt klart for seg hvilke yrke han skal velge. Han har også søkt flere alternativer. Elevene kan velge tre alternativer når de søker på videregående, de prioriterer første, andre og tredje valg. Hvis det er stor søkning til en studieretning, kommer ikke alle inn på førstevalget. Elektro har de siste årene vært populært og mange har dermed ikke kommet inn på dette studiet. Gutten i mitt intervju har kjøretøy som andrevalg. Hvis han ikke kommer inn på vg2 EL så har han mulighet for å komme inn på vg 2 kjøretøy.

Når jeg spør om han har fått god rådgivning svare han: «*Jeg har fått god rådgivning og jeg er sikker på hva jeg skal velge*».

5.4 Hvordan var det å komme til Norge?

Den første tiden i Norge var vanskelig for begge elevene i intervjuet, spesielt før de ble kjent med de norske ungdommene. Det ble lettere etter hvert som de lærte språket og kunne kommunisere med de andre. Begge er glade for at de bor i Norge.

I framtiden kan det hende at vi nordmenn kan lære oss til å omgås innvandrere på en måte hvor vi er mer positiv til et mangfold, det vil kreve toleranse, refleksjon, tålmodighet og fortsatt utvikling av Norge som en flerkulturell nasjon som preges av likeverdighet og lik rett for alle uansett etnisk bakgrunn (Høgmo 2005).

Ungdommene i intervjuet har begge forskjellige grunner til at de har kommet til Norge. Gutten er kommet hit sammen med foreldrene og de er arbeidsinnvandrere. Han forteller at det er mye større valgmuligheter i Norge og at jobbene er dårlig betalt i hjemlandet.

I de senere år har vi vært vitne til at folk med innvandrerbakgrunn i større grad enn vertslandets befolkning har blitt utsatt for arbeidsledighet, og marginalisering for øvrig når det gjelder samfunnsgoder.

Jenta har kommet hit fordi familien er asylsøkere. Hun sier at hun kanskje hadde vært i fengsel i hjemlandet hvis hun fortsatt hadde vært der. Hun og familien hennes er trygg i Norge, og det er det viktigste for henne.

5.5.1 Støtte fra familien

Begge svarer at de får god støtte fra sine foreldre når det gjelder utdanning. Det er viktig at skolen ser på foreldrene som en ressurs. Mange foreldre har viktig kunnskap om sine barn som det kan være viktig for lærer å få innsikt i. Foreldrene til minoritetsspråklige elever blir i for liten grad sett på som en ressurs. På vår skole kunne vi ha invitert foreldrene til å besøke klassene og fortalt litt mer om den kulturen og kunnskapen de besitter. Det kunne kanskje føre til at flere i skolesamfunnet kunne ha fått utvidet perspektivet sitt i forhold til andre kulturer.

I St.melding nr.16 (2006-2007) kan vi lese: "Det er av avgjørende betydning at samarbeidet med foreldrene fortsetter i videregående opplæring fram til eleven er 18 år". Derfor foreslår Kunnskapsdepartementet å utvide mandatet til FUG (foreldreutvalget i grunnskolen) til å gjelde det første året i videregående opplæring og høyere utdanningsinstitusjoner. På vår skole blir alle foreldre til elever i vg1 så tidlig som råd på høsten innkalt til foreldresamtaler med kontaktlærerne, elev og foreldre. Skolen har en fin mulighet til å komme i god dialog med foreldrene på dette møtet, hvis alt fungerer som det skal. Det er ikke alltid foreldrene kan møte av forskjellige grunner. Det kan være språkproblemer og mangel på tolketjeneste. Her burde rådgivertjenesten på banen så raskt som mulig. Kanskje burde en av rådgiverne vært tilstede på det første møtet med skolen, elev og foreldre?

I norsk skole har det overordnede målet vært inkludering, derfor har det vært viktig at minoritetsbarn har fått mulighet til å være så mye som mulig sammen med majoritetsspråklige barn, en form for *sosial* integrering (Kvelling 2012). På sikt skal de minoritetsspråklige elevene ha de samme mulighetene til studier og yrkeskarriere som majoritetselvene. Derfor blir det viktig at minoritets elever får de grunnleggende ferdighetene i norsk, får de ikke det vil de ha vansker med å gjøre seg gjeldene som norske borgere.

Innvandrerbarn kan ha vansker med å bli sosialt akseptert, både på grunn av språket og at kulturforskjellene er for store.

Bronfenbrenner argumenterer for at det må være god kontakt mellom de ulike systemene, fra mikrosystemnivå til makrosystemnivå.

«Regjeringen mener at en innsats for like muligheter i utdanning er det viktigste man kan gjøre for å forebygge at store sosiale og økonomiske forskjeller vil følge etniske skiller i framtiden»(St.meld.49 2003/2004:11). Videre i kapittelet 10 punkt 7 om Hjem- skole samarbeidet, settes det blant annet fokus på minoritetsforeldres betydning som en ressurs både for eleven og skolen (Flatraaker 2008)

6 Oppsummering og konklusjon

Hvordan kan en videregående skole tilrettelegge for at minoritetsspråklige elever får en vellykket skolestart? Etter å ha fordypet meg i denne problemstillingen, har jeg gjort noen funn som stemmer med teori og empiri rundt minoritetsspråklige elever og tilrettelegging i den videregående skole. Begge elevene som ble intervjuet ga uttrykk for at de trivdes bra med lærerne og medelevene. De følte seg inkludert i klassen. Forskning viser at positiv relasjon mellom lærer og elev, skaper et godt miljø og gir motivasjon til å lære.

Jeg valgte kvalitativ metode for å innhente informasjon, dette fordi det gjennom intervjuene med elevene gav meg mulighet til å fange opp meninger og opplevelser fra deres livsverden. Jeg benyttet en fenomenologisk tilnærming og semistrukturert intervjuemetode fordi jeg ønsket å forstå de minoritetsspråklige ut fra deres egne perspektiver.

På spørsmål om tilrettelegging før skolestart, var begge elevene positive. De var fornøyd med den undervisningen og informasjonen de hadde fått. En av elevene svarte blant annet at hun syntes det var fint å møte rådgiver og ungdomskontaktene. De svarene som kom fram kan knyttes opp mot Carl Rogers humanistiske rådgivningsteori, hvor han la de fire betingelsene til grunn for sin teori: empati, ubetinget respekt, varme og genuinitet. Det er viktig at den som skal veilede/ gi råd har både kunnskaper og de menneskelige kvalifikasjoner som trengs i jobben, og har en klar forståelse av menneskets indre verden. Videre i oppgaven har jeg argumentert for at nye kulturer og kulturmøter kan være en berikelse for hele skolen, men for å komme dit at vi er en flerkulturell skole trengs det både tilrettelegging og organisering. Her er det mye å gripe fatt i også ved vår skole. I svarene fra de to minoritets elevene kan det tolkes slik at deres møte med skolen vår har gitt dem noe av dette grunnleggende som Rogers i sin humanistiske rådgivningsteori legger til grunn.

Begge elevene har planer om hva de skal utdanne seg til videre. De er fornøyd med den rådgivningen de har fått. I oppgaven har jeg skrevet om viktigheten av å gi minoritets elever en god rådgivning for at de skal lykkes videre i skole og yrkesliv og at det er viktig at både yrkes og utdanningsrådgiver og sosialpedagogisk rådgiver samarbeider tett om eleven og gjerne møter eleven i fellesskap. Foreldrene må så tidlig som mulig innkalles til møte og få informasjon om både skolesystem og yrkeskarriere, foreldrene må bli sett på som en ressurs. Det blir viktig å nyttegjøre seg av tolketjenesten når det er språkproblemer. Tolkene som benyttes bør ha en viss kompetanse om skole, utdanning og yrkes og karrierevalg.

Rådgiverressursen er for lav, de oppgavene som tillegges rådgiverne står ikke i forhold til rådgiverressursen. Kanskje tiden er inne for å endre ressursen til beste for alle elever i skolen.

I kunnskapsløftet (LK06) er ikke funksjonell tospråklighet satt som mål, men hovedmålet er at elevene skal styrkes i deres forutsetninger for å lære det norske språket. Fagplanen ble dermed endret fra Norsk som andrespråk for språklige minoriteter til Grunnleggende norsk for språklige minoriteter. I Opplæringslova (2012) §3 -12 fastslås det at elever i den videregående opplæringen med et annet morsmål enn norsk eller samisk har rett til særskilt norskopplæring til de har tilstrekkelig kunnskap i norsk, og om det er nødvendig har slike

elever rett til morsmåslæring, tospråklig fagopplæring eller begge deler. I en nyhet fra regjeringen sier kunnskapsminister Kristin Halvorsen: « Regjeringen er opptatt av at nyankomne minoritetsspråklige elever får best mulig opplæringstilbud, slik at de så raskt som mulig kan delta i ordinær opplæring» (Kunnskapsdepartementet 2012). Både gjennom læreplanverket og de politiske signalene tyder det på at de minoritetsspråklige elevene så raskt som mulig skal inn i den ordinære undervisningen og tospråkligheten tones ned til fordel for majoritetsspråket. Det blir argumentert for at tospråklighet i seg selv bidrar til å fremme og oppmuntre til kreativ tenkning. Tospråklige barn har to språkssystemer som gir de større mental fleksibilitet enn enspråklige. T(Bakken 2003:18). Tospråklighet er en ressurs både for enkeltindividet og samfunnet, men som dessverre nedtones i det norske samfunnet, gjennom de føringene som legges på makronivået som også får følger for mikronivået.

Som tidligere nevnt i oppgaven, kan det kanskje være økonomiske grunner til det, forskning viser også at minoritets elever lykkes best når de integreres med majoriteten. Forskning på flyktning- og innvandrerbarn viser at de som aktivt inkluderes via vennskap med barn i majoritetskulturen, har færre psykiske vansker og uttrykker sterkere framtidsoptimisme enn kontrollgruppen som ikke fikk støtte. God tilpasning til det norske samfunn innebærer å kunne norsk og å inkluderes blant norsk-etniske jevnaldrende (Kvillo 2008 : 249).

Begge elevene gir uttrykk for at de er glade for at de bor i Norge. De har forskjellige grunner til at de har kommet hit. Gutten har kommet til Norge sammen med foreldrene som arbeidsinnvandrer, jenta er sammen med foreldrene asylsøker i Norge. Begge elevene gir uttrykk for at de er forholdsvis godt integrert både på skolen og i nærmiljøet. De har etter hver fått venner etter at de har tilegnet seg det norske språket. Ut i fra svarene deres har den tilrettelagte uka før skolestart vært vellykket, de har fått en god oppstart noe som har gjort de mer klar for skolestart i den videregående opplæringen. Skolen kan fortsette med å tilby ekstra tilrettelegging før skolestart, men det er også behov for å styrke tilretteleggingen den første tiden i videregående opplæring, inntil norskkunnskapene er gode nok slik at de minoritetsspråklige elevene kan få utbytte av den ordinære undervisningen. Målet må være at de minoritetsspråklige elevene skal ha de samme valgmuligheter som de norske elevene.

Litteratur:

Andreassen, I.H, Hovdenak, S.S. og Swahn, E. (2008). *Utdanningsvalg: Identitet og karriereveiledning*. Oslo Universitetsforlaget.

Bakken Anders (2003). *Minoritetsspråklig ungdom i skolen* .Norsk institutt for forskning og oppvekst NOVA

Dalland, O. (2012). *Metode og oppgaveskriving for studenter* .Oslo :Gyldendal akademisk

*Flatraaker Lisbeth, (2008). *Skole – hjem samarbeidet med minoritetsspråklige foreldre*. Høgskolen i Oslo.

*Holm Bjørn Ivarsson, (2010). *Motiverende Intervju*. Stockholm Gothia forlag.

Eide, S. B (2011). *Fordi vi er mennesker*, Fagbokforlaget, 5892 Bergen.

*Engen Thor Ola Engen (1997). *Minoritetslever og språkopplæring*. Opplandske Bokforlag

Gravås, T.F. og Gaarder, I.E.(red) (2011). *Karriereveiledning*. Oslo Universitetsforlaget

*Høgmo Asle (2005). *Er en flerkulturell skole mulig? Oslo* Gyldendal Norsk Forlag AS.

Johannesen, E. Kokkersvold, E., og Veder, L.(2010). *Rådgivning*. Gyldendal Norsk Forlag AS, 3:utg.

Kompendium 1018.

Kvello, Ø (red),(2008), *Oppvekst: om barn og unges utvikling og oppvekst*. Gyldendal akademiske

*Røkenes O.H, Lossius Kari, Mauseth Tori (1996). *Kommunikasjon og sosialt samspill*. Oslo Cappelen Forlag A/S

*Sand T, Bøyesen, Grande, Stålsett, Øzerk (2008). *Flerkulturelle virkelighet i skole og samfunn*:

*Spernes Kari (2012). *Den flerkulturelle skolen i bevegelse*, Oslo Gyldendal Norsk forlag.

*Valstad Inger Lise (2012). Masteroppgave i Pedagogikk, *Verdien av et anerkjennende smil*. Universitetet i Tromsø.

Offentlige meldinger, rapporter, handlings og strategiplaner

NOU , 1995 *Opplæring i et flerkulturelt Norge.*

St.melding nr.49 og nr.30 (2003 -2004) Kultur for læring.

St.melding nr.49 (2003-2004) Mangfold gjennom inkludering og deltakelse.

St.melding nr.16 (2006-2007) ...og ingen sto igjen..

St,melding nr.18 (2010 -2011) Læring og fellesskap.

St. melding nr.20 (2012-2013) På rett vei.

Opplæringsloven

Lovendring i opplæringsloven (2012) Kunnskapsdepartementet.

Vedlegg 1

Intervjuguide

Problemstilling: *Hvordan kan en videregående skole tilrettelegge for at minoritetsspråklige elever får en vellykket skolestart?*

Spørsmål

1. Trives du på skolen?

Faglig/sosialt

2. Hvordan er kontakten med dine lærer og klassekamerater?
3. Har du deltatt på tilrettelegging før skolestart i videregående skole?

Kan du fortelle hvordan du opplevde det?

Hva lærte du?

Var det nyttig for deg?

4. Kan du si litt om den sosiale delen?

Var den nyttig for deg?

5. Hva skal du utdanne deg til?
  - a) Hvordan har rådgivningen vært?
  - b) Kan du fortelle litt om den?
6. Hvordan var det å komme til Norge?

Kan du si litt om utfordringen du møtte?

Hva kunne ha vært bedre?

Hva var bra?

7. Har dine foreldre/ foresatte støttet deg?

Kan du si litt om hvordan du opplever støtten fra dine foreldre/ foresatte?

Vedlegg 2

Informasjonsskriv til rektor og informanter

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjekt

Jeg studerer rådgivning 2 ved Høgskolen i Nesna, og i den forbindelse skal jeg skrive en eksamensoppgave. I den anledning trenger jeg noen informanter som har lyst til å delta i et intervju.

Tema i oppgaven er om tiltak rettet mot minoritetsspråklige elever. Oppgaven vil ta sikte på å gi en oversikt over erfaringer med tiltak i forbindelse med minoritetsspråklige elever.

Spørsmålene jeg vil stille vil i all hovedsak dreie seg om generelle erfaringer med tiltak, tidlig intervensjon, skolens rolle, skolebaserte tiltak. For å få mer kunnskap om dette vil jeg intervju noen minoritetselever som er elever ved den videregående skole.

Jeg vil bruke en intervjuguide for å strukturere spørsmålene. Hvert intervju vil ta ca. en time. Det blir avtalt tid og sted. Det hadde passet fint og fått gjennomført intervjuene i uke 10.

Alt som kommer frem i intervjuet vil bli behandlet konfidensielt og anonymisert. Lydopptakene vil bli slettet etter innleveringen av eksamen, utgangen av mai måned 2013.

Ønsker du å trekke deg, vil all informasjon bli slettet eller anonymisert.

Veileder for min eksamensoppgave er Lisbeth Flatraaker, Høgskolen i Nesna.

Vedlegg 3

Samtykkeerklæring:

Jeg har mottatt informasjon om studiet og ønsker å stille til intervju.

Signatur: _____

Tlf.nr: _____

